

(avliden)

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Jacob Bergström*
Härad: *Örnsjö* Adress: *Stenberget, Skimmingsåsa*
Socken: *"* Berättat av: _____
Uppteckningsår: *avsk. 1943.* Född år _____ i _____

*Ordspråk, ordstä, kalsätt, präster, higgare,
kunnspägen, hollap, gåtor, hemsgrändar,
städer, julem, m. m.*

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033** : 214.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

214.

GAMLA ORDSFRÅK FRÅN 1800.

Enn ska inte ta huan au förr än man ser herren komma = höflighet
 har också sina gränser.

Drömar går som strömmar, = Varifrån och varthän vet ingen.

Klärna fårr enn "torra" po ^{torra} rän po si ^{sig} = tjänare. f.

Stackala å fen ha inte å ge igin. = Man får inget, ty de veta
 att man kan inget gifva.

Den som har många järn i illen, får alltid nod bränt.

Enn kan sel eda sitt brö, å la röuven gö. = Det kostar att hålla
 hundar.

Som en bäddar, får en liggja. Den illa gör, han illa far.

Somt e som ett hängande hår, somt e som ett lår = Dåligt spånads-
 arbete.

Enn får ta fårr hån, liasom nårr di dansar.

Enn kan gå sulten gimman en by, men inte nygjen = De ser hur man
 är klädd men ej hur hungrig man är.

Östan vär och västan blåst, jag väntar bref med nästa post.

hän = hylla töt
 under taket, tor-
 källa, där tjänar-
 na på himmel
 len fick kora
 (med kläder
 på).

ACC. NR M. 9033: 215.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

215

Ja e me å gjærr lyngjen stor = hopen.
 Som enn e klædd, blir man (aktad) klædd (bedömd, smedd).
 Di kanner herran sa Tryde präst.
 Enn kan se honna ett arbaje e gjort, men inte hårr längje enn vad
 smed. = Man kan bedöma arbetets noggrannhet, men ej tiden.
 Den ene korpen hackar ej ögonen ur den andre.
 De stora tjufvar och skälmar hålla ihop.
 Enn fårr vanna mongen ette masäckjen. = Man får nöja sig med den
 kost man kan bestå sig.
 Did e butta som logg. Makarne äro båda usla och ha inget att
 förebrå varandra med.
 Som fulana e så lyngjas di. = Man gifter sig med sin jämlike. i
 ekonomi.
 Ligja barn, legja bäst. = Sök ej högre social samhällställning.
 Han byter så han får grimen igin. = Saknar handelstalang.
 Han drickjer opp bode hatt och hätta. = Allt hvad han kan skaffa
 skall gå till brännvin.
 Di löuver som hår da va den siste. = Tänker ej på morgondagen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033: 216.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

216

Den det lilla försmår, han di stora inte får. = Den som ej tager
vara på litet, får aldrig mycket.

Fattig ära, e go å bära.

Ja skiter i äran, sa hin Göingen, fårr där är ingen som ärar
mig ändan.

Den som går hårda grann,

Fårr gå om söndan som han kan.

Mina onga e grannast siårr ugglan = Var en tycker om sina.

En man står till sina ord och en tiggare vid sin possa.

Lauen e ärli, men hålen e besvärli, = Du skall inte lofva mer,
än du jan hålla.

Nårr du får harvat vad jag har plöjt,

så får du se had ja har döjt.

Di kommer igin i kagan, sa mullaren, då han sked i bingjen.

Did e bättre ad ha en go nabo, än en bror i ed aned lann.

Den som inte ser upp med ögat, fårr se upp me pongen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 9033 : 217.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

217

Så länge enn har i pongen, har enn vänner, men nårr pongen e tom,
e vännerna alla, då vände de mig ryggen, då se de inte mig.

Did e en som inte tar öl, fårr ärane.

Den som inte har ed o hoeded, fårr had i benen.

Alla villa trö po di lauaste gäred.

Den som gimmer ti natta, gimmer ti katta.

Ed å ta bug på dig, fårr i morgon kommer rackaren å vill ha
skingjed. Då en pojke åt litet vid bordet. Kan ej förklaras, men
1870 hörde jag det ofta.

Lader ha lader om lader ville gå, men lader ville inte gå, lader
ba sin son gå, men han ville inte gå, ti sist motte lader själf gå.
Had e darr å ta au lusen udan bälén = En skuldsatt, men eger ej
tillgångar.

Di e unkjelet å höra lus hosta.= om en fattig opponerar sig mot
en rik. eller en pojke talar utmanande ord mot en dräng.

Spente å spara, kan länge vara.

Sus och dus, gör tomma hus. Man kan trampa ner hela herrgårdar.

Prästasäcken blör allri full. Tja, vems säck blir full? Varför?

Jo, ty en länsman bitit ena hörnan af.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033** : 2/8.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2/8

Prästen å hongen, förtjenar bröd me mongen. Klockaren å hanen ha samma vanen.

Den som har en stor mong, fårr ha en stark ryggj.= Pladdrande tunga talar sig skada.

Fåren gal me toggan i halsen = jämrar sig öfverflödet.

Den koen som bäljar hum får, men den som tier får inte.

Om du inte talar om din nöd, får du ingjen hjälp.

Lätt fåd, e lätt gåd = Då du fått förmögenheten så lätt, förstår du ej hur svårt det är att samla den.

Samma ordspråk : orätt fånget är lätt gånget.

Det är från djäfvulen kommit och skall till helvetet gå.

Fan tar sitt lån igin. När han tar sitt lån, tar han alltid stor ränta = Om du med list och svek tillskansar dig annans egendom, går det igen, sju fårr tu.

Di e bäst å bära sin börda tölet.

Framlidne Riksdagsman Jöns Olsson i Kvarnbrodda, Veberöds socken, f. omkr. 1835 fann ett särskilt nöje i att på gästabud gifva Kyrkoherde Ström i Everlöf,frågor, som kunde göra honom tafatt.

En gång sade Jöns Olsson: hör du Ström, kan du förklara hur

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9033 : 219.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Berestrom
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

219

/sileamib

Bibelns åsna kunde tala? Ström: ja, det är onekligen besynnerligt, men jag tycker det är besynnerligare i våra dagar att åsnor ej kunna tala.

Träta om mitt och ditt, skiljer mången från sitt.

En har inte alltid skuld när två träta.

Di e bättre me en mager förlikning än en fet process.

Smörj hjulet så går det lätt, och muta domaren, får du rätt.

Ja e ude å går i Guds namn. tiggare.

Had so bryder, får gris betala.

Ge mi fårr tannen, ska ja ge i button, siårr koen.

Fora mi bra, å sko mi vell, så drar ja lassed sell. siårr ögjed.

Nårr di processar, blöf den ene barrskjortad, Å den andre nygjen. (barrnygjen) naken.

Drunår du fårr nöttfor. om den andre släpper en smällskid i sängen.

Prästen i Slimminge skulle ha rökat fårkött. låret ansågs bäst.

Prästen i kyrkan: bog i fjor, å bog i år, På Edens får, finns inga lår. Hemmanet hette Eden vid Skönabäck.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 9033 : 220.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Jacob Bergström

Härad:

Adress: Stenberget

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1926-27

Född år i

Tiss mer än stryg-järr en katt på ryggen, tiss mer sätter han rompan i väred. = ju mer man fjäskar för en människa, ju besvär-
ligare blir den.

När lort kommer till välle, skidårr den ner bode kar å skrälle.
När en fattig kommer i goda ekonomiska omständigheter blir denne
ytterst besvärlig.

Om vinterkvällarne då det var snöyra: Stackels människor, som ska gå fårr hår mans dör = dörr.

En varm sängj, å en lad drängj, e in goa å skilja åd. husbonde-
ordspråk.

Tilia opp, å sent i sängj, å alltid fårr en bannor. tjänare-ord-
språk.

Hum læggjer si me hunan, å sidårr opp me soen.

Bugen måttårr, fårr än yad. (o'gat)

Den kannårr bäst hår skoen klämmer, som har den po.

Här e då ti kväll, sa hin mannen sien solen va nergån.

Smens märr å skomagaren käring dansa alltid berrfutta.

Derför har smen tängjårr, fårr han ska inte bränna si.

En omtänksam husbonde sätter annan i sitt ställe då han är från-

Skriv endast på denna sida!

varande.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

220

ACC. N:R **M. 9033 : 221.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget.
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

221

Kraga, söggjarr maga. Då två skrå gifta sig.

Du skrigger po mad, så snart yad språs. Fattiga kvinnor till sina barn.

Di e en rägti nattraun. raun = råker, korpar? En bonde som börjar ovanligt tidigt och slutar ovanligt sent.

Om alla skulle harra vara, vem skulle arbetet göra?

Mass å mätta va tu får, men kunde liavell hålla kongagår. Naturligtvis med kött?

Den som har allt hemma har inget borta.

Di e farlet å va fatti, fårr då siarr di, en har inte nod.

Har enn nod e di galed, har enn inte nod e di liaså.

Tala me den, ella bissa me kola e disamma. En som är för mycketsam i sitt tal.

Did e bättårr å ha lided, me ro, än mied me oro.

En ska inte dravau si, förr än en lat si. Man bör ej lämna barnen alla egodelar förr än man aflidit, ty annars kan man få lida brist.

En ska dras med di så, ad en ska inte behöufva se anra i hännorna ette nod = tigga.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033 : 222.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

222

Nådebrö e inte gott å gå po.
Ja e fatti, men ärli.
Hum har skåred ðaj i hånen? Skämt. när en pojke kom med en fitte-
mad i handen.
Di går som å lappa vanta i månaskin.
Han går som en lus po en tjärad spån. trög.
Hum fårr gå som ett skostrog. = utföra det besvärligaste arbetet.
Den som sögjårr ibland alla, han får rabbenalla.
hundra daler å en snua, kan osse dua, men nårr di hundra dalerna
e slut, har han snuan igin.
Hum e mage ti broga, å syster ti vår so.
Kolugn å lat?
Aga bort å gå hem, liasom Ysta påga.
Om du går edanes, så kommer du gredanes.
Borta e bra men humma e bäst.
Den som grafvar grafven ti andra, faller själf deri.
Nårr rifvan siårr släpp, siårr stuedörren knäpp.
Brännt barn skyr illen.
Änn får tit kyssa po den hånen, som en ynsjar vara au ette allbuen

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033 : 223.**

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad:..... Adress: Stenberget
Socken:..... Berättat av:.....
Uppteckningsår: 1926-27..... Född år..... i.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

223

Böj vigeren men han e grön, så blir han både fager och skön.

Döljaren , e lia go som höljaren.

Di e lia bra vara ette som bag.

Du kan kyssa di sel i röufven, så får du nod å jårra. Kvinnoträta.

Studa menar, men tjårra jårra tjusten. (2) Oxarna åstad och menade (trehade) men
hårren gjord beken (trängde på)

Elna hum skidårr i silver å gull, Bara blott hum får skruntan
full. mat.

Han bär kappan på begge axlarna.

Så gjorr börn i by = "ett främrat ställe", som di e hummavant.

Af barn och tosingar skall man ha sanningen att veta.

Den som lar locka si ti att stjela, fårr la si nöja med att hängas.

Ingången: då prästen kom på predikstolen sade han: dessa heliga

ord återfinnas i Profeten Obadja 3 kap. 4 vers: vid hemkomsten:

pigan till drängen: här va ingången? Drängen: genom kyrkdörren.

Så våga man ej skämta med de gamle.

Han sticker inte under stol med något.

Där som e hjarterum, där e huserum.

Det som går från hjärtatl går till det igen.

Äpplet faller ej långt från trädet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033 : 224

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

127

Om blodet är aldrig så tunnt, är det tjockare än vatten.

Nårr vår harre skavar fulen, skaver han osse föan.

Änn kan liasåvel önska en herregår, som en koleladda, enn får
lia mied.

När Göingehjulen skall gå uppför en backe: vi hjälpes ad! vi
hjalpes ad! nedför en backe: hår behytter sej, hår behytter sej!
Skall innebära hjulens skefhet.

I Köpenhamn säger skorna när fröknarna går: färsk fisk! färsk fisk!
I Malmö: Salter torsk! salter torsk! Stråfen hörde jag 1884 i
Hörarp.

Det är inte farligt att skära renmar ur en annan mans läder.

Det är bättre att komma asande, än rasande.

Du kan gjärta kar rena. Du skulle va taffeltäckjare. äta för myck-
et. en pojke.

Den late förlägger sig, förr än han går två gånger.

En flytter ifrö fan, å ti satan. tjänarens ordspråk.

Du skulle ha po ran = pisk.

Enn vid honne en har ed, men enn vid inte honna enn kan fåd.

Då det gäller långa resor. = America-resa.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9033 : 225

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Jacob Bergström

Härad:

Adress: Stenherget

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1926-27

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

225

Ja ska duppa di, å di po tjustavis. Bönderna fukta endast ansik-
tet.

Pojken: Moårr, här e ja kommen ifro? Modren: du e ohipstutt i
ett vångale.

I da flöj di opp. Lystes första gången.

Hutt e ickje butt. Dock icke alltid. 1800, om någon höter mot
konungen: miste högra hand och varde halshuggen och steglåd,
honom till straff och androm till varnagel.

I da ramla di ner. Lystes sista gången.

Den som höder å inte slår, e ett riktigt fåralår.

Det är bättre en fågel i hand, än tio i skogen.

Enn kan lära en hong ti å eda skauskrabbor,

Han säger efter sagor och ljuger efter lögn.

Den han pungslå folk. lura dem i handel.

Nårr fan stänger en dörr, öppnar vårr harre en anen. alltid någon

Hår e du? hår e ja. Dålig stråsåd utväg.

Nej, det är ej här ja ska rudna, sa käringen, nårr hum sad po
kjårkjegåren.. = ja har vad här så längje, så ja fårr ge mi au.

Den som inte rest, å inte lest, han blör fort snest.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033 : 226.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergeström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

226

En hong, å en häst, å en kar, kan en lära, Men en ko, å en so,
å en kvingja, Kan inte sjelfve fan tvingja.
Alla vill trä po. di lauaste gäred.
Di e bättre å fly, än illa fäkta.
Di e bäst å tia, så kommer en inte i förtred fårr mongen.
Enn ska alltid bata med samma mynt. = strygj för strygj o.s.v.
Did e bättre å ta ett skitör än förhasta si.
Den som inte vill lyda far å mor, han får lyda trummor och kalfskinn.
Ärlighet varar längst.
Snellt barn tuktar si sel.
Sanning består, när lägn förgår, och vise versa.
Små sår och fattiga föräldrar skall man inte förakta.
Det är inte farligt att locka, den som gärna efter vill hoppa.
Did e bättre komma asande, än rasande.
Tvi fårr änna fan! Då en käring hört något obehagligt.
När solen går i väster, är de late de bästa.
Enn ska inte hugga sin nesa i sten för andra. = man skall ej
taga parti för någon.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033:227.**

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Jacob Bergström

Härad: _____

Adress: Stenberget

Socken: _____

Berättat av: _____

Uppteckningsår: 1926-27

Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

227

Om enn tiärr kommer en inte i fortred får mongen. = Tala är silfver, men tiga är guld.

Enn fårr inte plajta fårr höfflighet.

Det är bättre att tia ett skarn au, än talad au. = När en dåre talar, bör den vise tiga.

Den som höjt vill klya, faller fortast ner. = högmod går före fall.

Käpp i hjulet. Mongen går po na, som en käpp i ed hjul. En anen kan inte få en syl i väred. = kan ej komma till att tala genom den andres talträngdhet.

Hum har inte glimt mongen humma. Talträngd.

Han e inte buskablöj. Frispråkig.

Ja har fyra siärr i skorstenen. Lura en annan att tro, att han har fyra sidor rökat fläsk.

Kyded hängjärr så höjt, så ja kan inte nåd. = brist på kött.

Di va den gången min moärr dö, med di ska inte hända tiare. =

Det var den gången jag begick fel, men det skall ej hända oftare.

Du ska inte slå blå i ynen po mej. = Du skall ej söka vilseleda mig med lögn.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033:228.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

228

Hans arbaj e, liasom nårr di blingje di slöss. dåligt utfört arbete.

Did e inte farlet fårr sånna, som har nod som gror nårr di sauer= lantbrukare.

Där flyårr ingj stekta sparvar i halsen po en. man får inget utan arbete.

Nårr hår en får tad sitt, e derr nåck inte mer. en som har ordet om sig att vara skuldsatt.

En fis i sängen, gör lika mycket, som en torf i Kakelugnen.

De små tjyfvarna hängja de, men de stora tjyfvarna aga i karitter.

Stjäl du fårr 10 stifvar e du en stor tjyf, men stjäl du millio-
ner, e di bara lite fårrskingring.

Många bäcka små, järra en stor å.

Den som gafvar ette mycket, han mister hela stycket.

Ja fårr gjorra bönen, men hon tar lönen.

Widingskakan skall gå, om också hundar skall äta den. = Göteborg
1884.

Inte tit går ja hit, men när jagår, går ja som en djävel. En
kvinna som skulle gå till nattvarden, höll på att snubbla omkull

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:229.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

229

nära altaret. Ingelstorp. I Veberöd var det öfver tröskeln till kyrkdörren. I Blekinge finns samma historia.

Han går och tackar folk för sist för tjud å brö. En försvarslös som hälsar på slägtingar. Då någon kom och hälsa på, släkt eller goda vänner, gingo de fram och tog alla i handen och sade: tack fårr sist. Var det en bonde eller en bondkvinna, hälsa de ej på tjänaren. Voro de ej säkra på om det var en dotter eller pigan och räckte pigan handen, sade bonden eller käringen: di e barra en pijsa. Detta skulle innebära: tag inte en slaf i handen, ty denna är ej vår jämlike.

Han dränker sin sorg i glaset. Olyckligt gift.

Han ska alltid se bonnen i flaskan = en frikostig spennderare, som tycker om brännvin.

Den som går i borgen, går i sorgen.

Di faller au si sel, liasom gamla hus.

Vad som är gifvet, är gifvet, vad som är skrifvet, sa Pilatus.

Di som snackas, di glimmes, di som e skrifvet di gimmes.

Hum luårr alltid me half-vind. Berättat nyhater som ej stämma öfverens med verkliga förhållandet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033**: 2 30.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenbergat
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

230

gronke = en som anses rik. Han har en bra gronke.
Hunn läggjer sin nesa i allt. Sätter sig in i andras förhållanden
och berättar sådant.
Hum edårr folkatjyd, som rust edårr järn.
Di e en räkhti rennemärr. Löpwr med baktal.
Vad en vet, vet ingen, vad två vet, vet hela världen.
Di e ett räktigt forpös. En kvinlig som äter för mycket.
Di e ett räktigt ladägj. En som i husbondens ögon ej utför så
mycket arbete som han fordrar, en kvinlig = ladmärr.
Den ene tiggaren fårrtrydårr, ad den anre står ve dören.
Ja e ude å går i gus namn. Tiggat-ärende. ull m.m.
Den som skall tänka po å få nöd, ska va oppsiden.
Ja, fårr lesa fårr maden liasom hin käringen: smid di inte au
grydan, din tusende djäfvel. Undervisning åt barnen.
Han e inte himmelshöj, men han e rumpedröj.
Smädeord åt manliga: lushund, lathund, lögnhund, lögnbracka,
storflabb, storsnuda, fylleso, fyllehang, fyllebracka, brännvins-
tryna, loppekodd, , vosna, varnagel, varul, vissenpiva, vantatas-
se, skårk, knöl, stud, tjårr, m.fl. do. om kvinnan.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033: 231.**

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Jacob Bergrström

Härad:

Adress: Stenberget, Skinninge

Socken:

Berättat av: (A. Lidén)

Uppteckningsår: 1926-27 *år 1943*

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

231

När ja ska tryda penga, ska där tryda djäfla i helvete.
Slå inte fårr stort po, ja har set större träd å ramla.
Nu ska di gå po pingjen. Konkurs-auktion. Vi fårr kjöfva allt po
bussmarvakrogen.

Det är inte gott för en sulten so att dansa.

Den mätta suggan vet ej vad den hungriga lider.

Låt mig se sa den blinde, som aldrig såg.

Se efter i skåpet sa hon som inget hade. Göteborg.

En blind höna kan också få ett korn.

Hvad två har sig emellan, kommer ej den tredje vid.

Räfven biter inte när sig. = tattrarna stjåla ej där de bo.

Ja vill inte han, fästmannen, om osse di kastan ette mi po en
illbonn. = skorstensskövlen.

Krågan ser vilken stubbe hum sätter si po.

Han e frimurare = han har ged si fan i vål.

Då goodtemplarne börja, hyste man samma tankar om dem. Att de
skulle befrämja nykterhet förstod man ej.

Frälsningsarmén är ej annat yrke än Zigenarens. Pack tillsammans.

Läsare är likadant pack. Målet är, rofferi.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033:232.**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

232

Kårarahyllan = en hylla för kärl i stersed.

Han fårrstår ej göra skillnad po mitt och ditt.

Ager om ager och dräng om dräng. = en åkerlapp intill en annans åkerlapp och ängslott intill annans ängslott, på många ställen före enskiftet. Fäladsmarkerna voro gemensamma för alla.

Landgille = ej bondgille med spel och dans. en afgäld till prästen in natura, säd m.m.

Festan = sannolikt kommunjord.

Mensalen = prästgårdens inkomst af jord utarrende. *K. riktigt, "mensalhemman" finns i de forna danska landskapen: 9v.*

Boen = ryktareboen, handelsboen.

Lod = vigt. Jägarens lod = kula.

Här e liasåvel skiden so som orne. djupt sjunkna på osedlighetens väg.

Knäffel = skuld och klabb.

Knäfvlinga = Torkad gödsel på husdjurens lår m.m. deraf orden knäfflekodd, knäfvleröuf. De hade ej toalettpapper.

Bäle = smådeord åt en minderårig pojke. Di va farlet hårr du bälér i di. dricker för mycket mjölk. Smådeord åt pojkar: suge, limmel, poggekatt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:233.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

233

Harraus = tyska ordet: heraus = ut med dig.

då konfirmerade barn blifvit osams med föräldrar: Ja går ud å
lar mi. taga städja.

Föräldrarne: ja, harraus med di å far din kos. Ja kan allri jörra
Er till pass. Nej du tyckjer di fristar po å vana = lyda.

Om barnen tyckte de fingo för dålig kost. Föräldrarne: vänta ti
du ska sätta foden onge din en boränne, så får nåck pivan ed
aned ly.

Konfirmation = det var ett ord som aldrig uttades af de gamla.

Har du gåd å lest? Går du å les? E ni framleste inu? Når ska ni
tas fram? Når ska ni stå po kjårkjegoled? ugan ingj kommer, på
jorda åta da. Ja sin kan du sel fårtjena ditt brö.

Han hottod ti mi, liasom enn hottar ti en hong.

Han gör som en bånhong. En husbonde som svärjer med tjänare och
kan ej få nog arbete.

Honna tyckjer du om ed där? Ah, där e bra. utmärkt.

Honna tyckjer du om ed der? Ah, di går vel an. detta skulle inne-
bära: nämst det värsta.

Pynta sig: tvätta- och kläda sig fin.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:234

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stanberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

234

Skura = kvinnornas gula mässingsgjoror om träskorna skulle skuras blanka, då de skulle gå bort.

Prata = snacka = tala.

Välfägnaden = bjudningen i gästabad..

Skäv = klar röst hos en sångare.²

Lackar = rinner ner = svetten = tiden lackar.

Finkel sup = renat bränvin.

Fårrtjusta = öfvermåttan glada. Fårrtjusta äfven förskräckta.

Yr = örd = vilse = äfven lefnadsglad.

Yrhätta = en lefnadsglad flicka.

Har du inte blöd framtän? Nej han har blöd avsatt. I äldre tider var detta brukligt. Yverbårenhet hos svartrockarna, de ville visa sin magt.

Ska du lära nod? Ja, skomagare. Då har du fira hongsvatta år.

Läropojkar blefvo af mästare och gesäller behandlade som hunder.

Jaså, du har gåd igimmen hongsvatta åren.

Käpp i hjulet = så hastigt som den svänger, så hastigt går munnen på kvinnan i sällskap.

När musen är mätt, är meled beskt. = Den som har öfverflöd på allt,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:235

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27..... Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

B. J.

är inget som smakar. Kresna.

Tåsta = han tåster så farlet ette ånen. Andfådd.

Blingjeporten = en port med portar endast vid ena sidan inåt gården. Vanliga porten och tautaporten gick igenom. I blingjeporten drog man in vagnar och redskap.

Skauöggj = I byarne lågo hemmanen före enskiftet och de egna bönderna hade stora gemensamma fäladsmarker. Unghästarne fingo aldrig komma i hus. Vid stränga vintrar kommo hästarna till byen. Då de kommo sade man: Vi få nu en farli vinter. Man skilde hästarna åt och dref var sina in på gården. Man lade hö i en vagn i tautaporten till dem och de fingo ligga på snödrifvorna på gården. Vid tre års ålder skulle de tämjäs. Men di va inte goa å trängja till. halfvilda.

f.d.lantbrukare Per Hansson född i Bläntarp 1855 berättar: min mormor född omkring 1790 tala om, att då de börja odla potatis i haven, var detta en helgdagsrätt. En dräng hade ätit sex potatisar. Bonden: sicket ett sulslug. Potatis fick de som sofvel till bröd.

Schaferi = Vid Rydsgård hade de fåravel.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9033: 236.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

236

Fåraherden kallades Sven Scheff.

Ryttmästare Hallenborg 1854. Sven vad gör det att du har hunden liggande innanför dörren i fårhuset om nätterna? De kunna stjäla får lika bra. Sven Scheff: anaj, di fårr di nock la ble. H. skulle sjelf göra ett försök, i all synnerhet som han var bekant med hunden. Då H. öppnade dörren restesig hunden på två ben och morra. H. blef rädd, slog dörren igen. H. till Sven Scheff: ja, du hade rätt, Jag hade nära kommit illa ut.

Tvetåsla = en individ som fått båda könen.

Bettingja = kastrerade tjurkalfvar under ett år.

Bida = kastrerat bagglamm.

Var = tjutande = ulf lika varg. Warsko = varna för olycka genom ljud.

Var-ulf = tjutande varg.

Deraf gård-var = ha ga vart. Han tjöt.

Pusta = ja har drad många sura pusta. Arbetet oskäligt hårt.

Räckahoed = den ställnin å en spinnräck där man lägger de kardade blår då man spinner.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033 : 237.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

237

Räckabryst = den rörliga ställning i spinnrocken med denna reglerar man rockasnarar.

Skrobba = första kardningen af ull och lin.

Barndit = om en ej följt samtalet och frågan visar att han är ur samtalsämnet säger en på skämt. När vi talar om buttor å spanna, så talar du om koddalösa männa. Honna di e så kan der komma en fura po trån. Om solen skin alri så klar, kan där komma en molen sky, men di kan ju klärna igin. = om äktenskapet är än så lyckligt, kan meningsskilaktigheter uppstå, men enigheten bör därför icke för alltid störas.

En gåta: Hvarför har kvinnorna ej fått skägg? Svar: derför att de ej hade kunnat tigit, medan de rakat sig.

Han har bugen ti sin gud å röuven ti sin spileman.

Hvad skulle de flesta mjölnare varit, om säckarna kunnat tala?

Svar: tjuvar.

Då denna författades hade bönderna ingen våg.

Mollsyrekjen = Mullvaden, åkersårken.

Pingsoen = igelkotten.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033 : 238.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: _____ Adress: Stenberget
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

238

Plejladansen har undertecknad i dag sett. f.d.lantbr. Per Hansson född 1855 i Bläntarp dansade den på stugogolfvet, men det går bättre på en löge, utrymmet blir bättre.

Man håller hånolen lodrätt och slavolen vågrät att ,lejeln bildar 90° graders vinkel. Så svänger han slavolen under fötterna och hoppar med ett ben i sänder, men så hastigt att slavolen kan oupphörligt svänga runt. Det fordras mycken öfning till denna lek. En annan lek med plejeln, var att krypa genom plejeln, men det kunde endast unga och viga pojkar göra.

I äldre tider sade bönderna tack när de fick något arbete utfört och hantverkaren höll på att svälta ihjäl. En smed band sin katt innanför smedjedörren. När bönderna sa tack, sade smeden till katten: di kan du ha. Katten svält ihjäl. En bonde fråga: varför dö katten? Smeden: han kunde inte lefva po tack. Allt tack gaf jag katten, å nu e han dö. Berättat af smedmästaren i Månslunda 1882 Fogeltofta socken.

En lek bland drängarne var att slå upp en knif. Man satte akaftet och bladet i 90° vinkel och man sökte slå upp bladet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033**:239.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

439

Man holl om skäftet och gjorde en häftig stöt med handen och armen. Somliga kunde aldrig.

En lek springa vaja lua = maratonlpppet. Omkring 1870 sprungo två statkarlar i kapp från Benestads gård = till Benesta kru. omkring två kilometer. Det gällde en kanna bränvin. Nära krued föll den ene och dö.

Om du går edanes, så kommer du grédanes. Om man glömt något då man skulle gå bort och måste återvända efter det glömda, skulle man få otur. Återvända efter något ansågs farligt.

Om man skulle gå bort och en katt eller en hare sprang över vägen, kunde man lika gärna vända om igen, ty allt blef otur.

Ögjen kroppas : gnaga varandra på marken.

Katten tvar si: han väntar främmad. Med högra tassen manliga och venstra kvinliga. Skadan skrigjer, han väntar främmad. Krågan hum korper, hon väntar regn. Om svinen slider i ströbossed = oväder. Om storken knabba med nabben, så fick man långvarig torka. Storkbo på husen allmänt.

Räfven bryggjer = tjuter = oväder.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033** : 240.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bernström
Härad: Adress: Stenherget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

240

Bromblad = humlan, om den surrar ovanligt kan man säker säga, det blir regn om några timmar. Bromblo voro också mera talrika.

Klart eko = långvarigt torrevär. I Fyledalen, Högestad, kunde man höra ekot återgifva sju gånger.

En okynnig 18 år pojke sade till undertecknad 1876. Had ska du blö när du blör stor? Undertecknad :skräddare. Pojken : fi fan.

Skräddare, skräddare skrynklebben,

Hår i.helvete hängjär din koddasten. Skräddaren lägger benen om kors, man bör ej undra.

Griman följer hästen.

En pris snus å kjöra ud me fåren,

å klappa pijorna mellom låren. En bonde vid Eslöv f.1800.

En pris snus under halfva måltiden, så edår eb dovelt så mied.

Väcker aptit.

När magen fått sin spis, skall näsan ha sin pris.

Våt pingst gör fet jul.

Om det regnar sjisofvaredagen den 27 juli skall det regna sju veckor.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033** : 241.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

241

Claradagen den 12 augusti. regnar det den dagen blir det en rägnig höst.

Som vädret är den 24 augusti. skall det vara till den 12 september. Om pojkar hjälpt en soldat med något arbete sade denne: nej, påga, nu får vi snusa, alla tror di, di e påga här står.

Figjas = vi får figjas = skynda oss.

Flink = e din far flink? är din far frisk. flinkjår påg, en kvick och rask.

Halstårinkle = halskläde.

Slipsar = Vasjyttabån = Västgötahandlare.

Di e en kornjude = en snål bonde.

Han har gjort au me si = begått självmord.

En gubbe i Bläntarp f. 1830 skulle läsa bort rättor i Gaflaröd åkdon.² Han gaf rottorna orlofsedel. Först skulle han gå där några dagar och äta och dricka. Sedan skulle han sätta betyget i rätt-hålen. på detta stod: den som ej vill hålla katt, får hålla rättor. Bonden till en dräng: se vad där står : Bonden: jasså di e sånna betyg de jävelen ger. sen blef det slut med suparne. 1900.

2

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 9033: 242.

Landskap:

Uppptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

 $\mathbf{i}$

附

Alts

Trots

För d

பாடி ந

Vacker

En ut

du s'y

Varia

Grass t

Han h

Snick

är till

Sist

TV ar

Skriv endast på

LUNDS UNIV.

ARKIV

242

ACC. N:R M. 9033:243.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

243

Jag skall skänka Er en hacka,
samt ett trefallt högt: hurra!

af : J. Bm.

Äringj = ja, om vår harre nu ville ge regn så vi kone få äring
po joren.

Ärja = drya me ärr, ärjekrog = ärr = S:t Olof. 1882 Närr di har
vad husarar å töllerister, så blör där inte aned au döm, än spin-
tersnya tyggjemanna.

Om en artillerist i äldre tider ville gifta sig. skulle kvinnan först underskrifva att hon kunde försörja mannen.

Änkerstock = ett kronebröd i beveringslägret.

Nårr drängjana lo si = togo städja, så lo di si fårr skjuts å masäckj ti Tvedöra. Skjuts både dit och omigen. Masäckjen: i ett skrin: 1 gröfbröd, 1 rökat fåralår, 1 ost, å en lejel brännvin. De rika bondsöner hade rikligare masäckj.

De rika bondsönerna i Benestad legde korpral Ahlberg i Högestad + 1811 att gå dit och lära dem exera po en lo. För detta

ACC. NR **M. 9033: 244.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

244

fick han en half tunna ru, en half tunna korn, å tjyd å brö, å brännvin. Di gjore di fårr di skole inte va så tafatta nårr di kom ti Tvedörre. Kronans mat ansågs oätbar. De fattiga måste äta den, men de rika bondsöner smaka de aldrig. Korpralerna gingo i ständigt rus, åto och drucko ur skrinen, får di skole va snälla.

Gamma = fåra = foderhäck.

Tjätte = en inhägnad der djuren skulle stå om natten.

Tjättar = stänga inne. Påfven och hans kreatur. att sådana voro värda ett grymt straff ligger i öppen dag. Påven behöfver ju kosteliga mjölkekor, för sig och sina drömare.

Dräruten = en markväg ut till åkern=driften.

Skausskrabbor = vilda äppleträd i skogen.

Stofven = Böndernas silfverbägare.

Stof = rymdmått. En kanna 2 stof.

Permedicken = pendeln i en dalaklocka.

Vrikved = vridinrättningen i en ugn.

Snabba stöflar = tåstöta.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033**: 245.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

245

Snibbor = mintlig motbjudande tillrättavisning.

Krunar = giva sitt missnöje tillkänna.

Krausa = röra med fingrarna i matvaror.

Elta = smågräla.

Eltetru = den grälände.

Ryggja = lägga halm på ryggåsen och på stackar.

Pila = plåcka bär - bränsle m.m.

Plomp = rå i sitt tal.

Plompa ner = falla i vatten

Fårrensoren = menedare.

Kogar = rätter på hufvudet. Han kogar som han hade skau å sälja.

Udgalen = baktalad, en fårr ge dām fårr å inte blö udgalen.

Majsjungare m.fl.

Glo = ovänskap. glor du din djäfvul! tårr en katt glo på en kong, tårr vel ja glo po dej.

Glor = eldsvåda. Di glor så farlet. glor di i kackelonen?

Styxa = hetse en hund på djur eller människor.

Skompelskod = då föräldrar lämnat allt från sig och sitter på undantag. Di gamla går som skompelskod.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033 : 246.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

246

Skompa = åka i bullervagn. När gatorna voro belagda med otuktad kullersten, braka det i husen när bönderna kom till staden.

Skäms = fy skäms di. Ja skändes igår, ja fick ingenting fårr di. Hum tar heder och ära av folk. Pådikter dem brott, vartill de äro oskyldiga.

Rusta hör = draga upp linet. 1800 drogs ärtfältet upp likadant.

Gällbongen = lika ytterst skuldsatt.

Gällstua = borgenerna kunde sätta en gäldenär i gällstuan.
Häkte på borgenärens bekostnad.

Im = ånga, en kan knaft se en an, fårr dimm tjocke imen.

Tugga = di e så togged i da, dimmigt, här e sån farli daltogga.

Togga om morgonen betyder klar dag, togga om kvällen betyder regn.

Dan = förskräckt. Jå blö så "dan".

Fårrgryst. ja blör rent fårrgryst, förvånad.

Hejt = känsla, då man ser spöke.

Hyggj! då något hjärtsårande berättas.

våna = vill du våna! lyda, till barn.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:247

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

247

Han står en i nesan = uppstudsigt.

Föla = har du fölt hunsen om di har äggj.

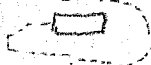
Ydalet = hum har ydalet äggj: skall genast värpa.

Kriffplingja = krymplingar. lemmalytta.

Naflagasslingar = Då gässen paras på landbacken kan ungen knäp-
past lösgöra sig från ägget.

Kasta = koen har kastad, ofullgånget foster.

Slifvetru = tråget under en slipsten.

I Högestad var det brukligt att liket bars ett varf kring graf-
ven, innan man satte ner det. grafven.

Vid gudtjänst i kyrkan skulle man ringa tre gånger, förste,
aned, å isammen. Då begrafningsfölje kom skulle de börja ring-
ningen på ett bestämt afstånd och ringa tills liket nedsatts i
grafven. Klockaren mötte vid grinden och gick före och sjöng
till grafven. Var det någon rik gick prästen som klockarens par-
häst.

Mäster = skolläraren bar titeln mäster.

Skonken = läktaren i kyrkan.

Hånkle = då man gick till nattvarden kallades varje omgång ett

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033 : 248.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberg
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

248

hånkle. Där va sju hånkle å gick ti nattvarden.

stjåla nattvarden = den som ej tecknat sig till nattvardsgång
och dock likväl gick och blef delaktig af
nådemedlen, han stal nattvarden. Detta var i
lag belagt med straff.

En skollärare i Blåntarps socken var ovän med prästen omkring
1850, han gick till nattvarden utan att ha tecknat sig. Prästen
anmälde honom för Länsmannen. Skolläraren blef häktad och följ-
den blef fängelse.

Då en äldre satt i en stol, skulle en yngre, sätta sig längst
inne. Den som ej gjorde detta, hånå ålderdomen, blef af äldre
föraktad, men det var ej bealgt med straff.

Då det börja ringa lyfte alla manliga på huan. Kommen in i sto-
len skulle de böja sig ned med hufvudet och låtsa läsa en bön.

Medan prästen var på predikstolen skulle klockaren gå upp på
trappan med "handboken" dagens nyheter, lysning, dödsfall, la
bö fårr sjuka m.m. Jag var då i Ekeröd, Vanstads socken? En
skjuts skulle gå till Löfvestad och hämta inspektoren. Tågen vo-
ro insnöade, så att han kom ej. Jag följde med, ty jag gick och

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9033 : 249

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

249

läste för Prästen Timelin, och denne börja bittida, för att vara framme i rätt tid följde jag med skjutsen dagen före. Jag hade en släkting i Löfvestad. Jag fråga om jag fick öfvernatta där. Denne svara: vi äro så många så du får gå hem till Bärtofta, östra sidan i Löfvestads socken. Jag måste på grund af deras obarmhertighet, gå till föräldrahemmet i Bärtofta, men hade nära omkommit på vägen. Flera gånger måste jag stanna tills lindriga stormvägor kom och se var jag var. Jag måste flera gånger stanna och vända ryggen mot vädret och andas. Men jag kom hem efter mycken ansträngning. Den dagen skulle beväringen i Onslunda marschera till Vanstatorp. Färsingarna voro alltid vita linnebyxor då de mötte på Tvedörra. Kyrkoherde Timelin hade oss på förmid. och klockaren regera präst i sin bostad på e.m. så att de dagar vi gick, vara det från morgon till kväll. Kyrkoherde Timelin beskrefs som en liten mager man och hans barn gjorde honom besvär alltid. Han var en storsnusare, men en snäll och gemytlig präst.. Focken var kusk å Kronovall, men var nästan alltid å Ovesholm i yngre år. Han skulle ha varit en enastående förmåga, att köra och rida hästar. Måka och barn fingo sköta

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033 : 250.**

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Jacob Bergström
Härad: *Adress:* Stenberget
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1926-27 *Född år* *i*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

250

hemmanet bäst de kunde. Men då Grevinnan Sparre bosatte sig å Kronovall fick äfven Lunfberg bo där. Sedan han tog afsked fick han behålla sin lön i donation så länge han lefde. Sedan jag lärt skomakareyrket i två år luffa jag till Göinge härad och fick anställning. Skomakarem. sade: har du varit i lära? Det syns ej. Duglig, dugligare, dugligast.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9033:251.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenbergat
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

251

Tiggare 1877. Söfvestad.

Hur man emottog en tiggare så sent som 1877, visas af följande. Undertecknad tjänade hos en af Söfvestads störste hofveribönder, det sades också den rikaste, under Kragholms gods. Det året var jag der till Trettondedagen 1878. Min moder Bolla Berg, enka sedan 8 år tillbaka bad dem behålla mig så länge som möjligt, ty hon kunde ej försörja mig. Hjälپ från kommunen fick hon ej nämnvärt, detta ombesörjde stackalekatoren Kyrkoherde Liljeblad, en rik bondson från Starrarp i Fränninge socken. Sedan skulle jag utan nödiga böcker följa de andra i skolan, men mäster hade mer af rottingen, se kyrkoherde Liljeblads examens-tal 1875. Det året var jag den bästa vaktpojken bonden haft, men påföljande år den sämste. O! gräslighet, din tid mig fast förskräcker. Liljeblad var en gammal ungkarl född 1811. Före jul kom två tiggare, manliga. De hörde till de mera kända. En kall vinterkväll bådo de få låna hus. Anders Komma till en dräng: Gå ud å ta, om kvällen, tröllefira kärfver långhalm å läggj ingj

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033 : 252.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

252

po stuegolfvet. Detta gjordes. Så bredde de ut kärfvarne på lergolfvet och bredde två hästtäckan på, och så fingo de två ögjatäckje att ha på sig. De lågo med kläderna på. Far och moärr lågo i sängen bredvid. Tja, då skref vi ej 1927. De gamla djefflarne voro födda omkring 1816, Kyrkoherde Liljeblad och Fru Platen å Högestad gård voro värdiga syskon till Pintorparfrun i Vestergötland. Hur etikettgalen denna dam var, fast af lägre adel visas af följande: Då kammarjunkare Vilh. von Platen å Högestad gjorde jaktgille för den gamle ädlingen å Krageholm, fick jägmästaren A. Lundberg sitta på jungfruns rum och äta, ty sade hon : Han är ej adlig och han får ej sitta och äta bland adliga. Kammarjunkaren dö fattig, men Lundberg dö mäkta rik. Kyrkoherde Liljeblads och Fru Platens skallar, borde man gräfva upp och kasta åt krokodilerna. De fattiga i Högestad: Hade jag vist när den djäfla mären skulle begrafvas och om inte hästarna kunnat draga, skulle vi hjälpt till att föra på vagnen, att den djäfvelen hade kunnat kommit till grafven så fort som möjligt. dö 1882. I Högestad har varken funnits förr eller senare en sådan prästdjäfvul, men de åren jag gick

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033 : 253.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

253

i skolan fahns denne djävul. Då någon kvinna kom en morgon till Högestad och ville tala med Fru Platen, naturligtvis från godset skulle de komma om morgonen. De gingo in köket och fråga om fruen e klädd inu.. Audiens. När Fru Platen kom ut, tog hon kvinnan i handen och förde sin hand till kvinnans mun. Kvinnan skulle först kyssa henne på handen innan hon fick tala med Fru Platen. Fru Platen gick med en liten grön ståltrådsborg i handen I denna hade hon alla slottets nycklar, stora och polerade. Hon hade en liten ljusstake i handen med stearinljus tänd om vintern och esjal som hängde öfver axlarna. Nu lämna hon ut kött för dagendagen åt jungfrun och sedan låste hon att hushållerskan ej kunde få mer. Sedan klädde hon sig för Audiens. Den mesta tiden af föremiddagen höll hon sig i köket. Och ve den som ej fullgjorde sitt. Pigorna stego upp kl 1/4 4 f.m. och höll på tills kl 9 e.m.

Tjänarne som hade kosten voro följande: 1 hushållerska, examinerad i kok-konst, 1 städerska, 1 kökspiga, 1 brygghuspiga, 1 hönsatös, ibland en hjälpkvinna i köket. 1 stalldräng och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:254**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: _____ Adress: Stenberget
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

254

en stallpåg i herrskapsstallet, kökspigan och brygghuspigan skulle tre gånger dagligen mjölka tjugo kor och hösatösen hjälpa städerskan deremellan. Ena städerskan skulle sitta och väfva lingarn och mjölkpigorna spinna lin på mellantiden. Hå! hå! ja!ja! Stallpågen skulle köra till Örups mejeri två gånger om dagen, samt en gång om dagen till Ystad efter post och handla till Fru Platen. En gubbe i herrskapsstallet, stalkarl, skulle med ett ok öfver axlarna bära vatten till hästarne, två ocj två spannar i sänder. Arbetstiden var vanligen 18 timmar om dygnet. Så skall oxarna drifvas, sade den svartröckade prästdjävul. Då undertecknad läste för den 1878 sade svartrocken till pojkarna: ni sitter och drömmer att ni är ute och kör med oxarna. Jönsernas Jönssar, Jönsa-jönsena. I den stilen gick undervisningen. Amen! Halleluja!!

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033 : 255

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

255

ÅSUMSPÅGEN.

Jag har tidigare omtalat denna historia och anledningen till att Länsmannen ej tog honom. Åsums-pågen hade sökt Kongl. Majt:s tillåtelse att utöfva läkareyrket förr än han blef åtalad. Lars Tann hade fått sina papper före Länsmannen. Då kloge Lars kom på vagnen drog han upp Kongl. Majt:s handlingar och visa Länsmannen. Länsmannen: de kunde du väl visat genast.. Tanna-pågen: Ni kan ju se i Edra egna papper. Men de voro ännu ej framkomna till Länsmannen.

Berättat af Jöns Nelander f.1855 i Högestad 1877. han hade omkring 1873 tjänat som drängpojke hos Åsums-pågens far. Denne drängpojke trodde att Åsumspågen var en duglig diktör, men han kunde inte trölla och trölla inte heller.

Stackala bänkjen, de armas bänk. Innanför dörren till höger var en liten bänk, plats för två personer, med ryggstöd. Där fingo tiggare sitta, men de fingo ej gå längre fram i stuan, utan när man bädda till dem på golvet, när de fått låna hus.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033 : 256.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV256

Rackaren fick ej gå längre än efter första skyningjen = första bjälken. Ordet varul uttalades lika i Stora Herrestad, Högestad, Baldringe, Söfvestad. o-ljudet uttalades som i ordet hota. vó-r u l. Stackalabänkjen stod mellan kakelugnen och stuedörren och till vänster stod en utsmyckad gåsabänk, följd af en sidobänk; kort en dörr till kammaren, sommarstuan, bordänsbänken följd af en sidobänk för tjänare, manliga då de sutto och åto vid bordet, sedan kakelugnsbänkjen mellan sängen och kakelugnen. Bordet var å förmögna bondställe försedd med en stor bordkista som fat, med en dörr utåt golfvat, fint utsmyckad. Pigorna fingo stå och äta, de fingo aldrig sitta till bords icke ens julaften. De stodo således och vände ansiktet mot drängarna. Ingen stol fanns i stugan, men man tog in om vintern ur baghused stolar och satte dessa kring dallan på det att flera skulle få set att karda och spinna. Man stickade strumpe i mörkret.

Söfvestad.

Vid den ljusa årstiden hade de ingen stol i stuan och kom någon främmad om vintern som var långväga och hade anseende kommo

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033 : 257.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: _____ Adress: Stenberget
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

257

ut. De skulle sitta på sidobänken mellan baghused och sommarstuan.

Efverlöf (Torna hd.)

Vid bröllop, tja, det var ganska Knaggligt. Brudparet skulle sitta "ti höja bors". d.v.s. sitta vid bordsändan, borännen, men en som var mähta rik, bjöd då äfven prästen. Var det en kapplan, tja, då var det ju inte svårt att placera denne, jämförlik med tiggare, men var det det gamle prästen, tja, då var det besvärligare. Brudparet hade högsätet. Den äran kunde ingen göra dem tvistig, men var skulle prästen sitta?. Tja, detta är en fråga som är lika svårlöst som andra gradens ekvationer. Pappenheim lefde under Gustaf II Adolfs tid. Det hette: man kände sina pappenheimare. Prästen: ja, jag är kommen hit att lyckönska Brudparet, men min tid är så upptagen, att jag ej kan stanna, ty det och det åstundar min närvaro. Detta sade prästen, oaktat han var en brännvinsslaf. Prästen: jag är kommen hit på grund af dagens betydelse, men min tid tillåter mig ej att stanna, men en skål skall jag tömma till brudparets ära, och önskar att de unga, måtte träda i fädrens fotspår,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033 : 258.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Stenberget Adress: Stenberget
Socken: Stenberget Berättat av: Stenberget
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

258

så blir er sammanlefnad lycklig. Amen.

I Efverlöf. Torna härad.

Var det en mäktig rik bonde, ursäktade den gamle prästen sig med detta: ack! då skall jag vid det klockslaget ha besök av församlingsbor, men jag kan komma klockan tre. Sedan middagen var afäten var ettiketten ej så noggrann. Dock en präst som i vardagslag var en sugga, var vid dylika tillfällen mycket återhållsam och låtsas sig ej kunna stanna längre, på det att bond-suggorna skulle få fritt spelrum. Sedan sades Det: ack! di va så fint. Prästen va där osse. Drack prästen nod? Nej, han bara to en besk, å en sup, å ett glas vin, sien reste han, fårr han hade så mied å gjärta. Men han hade hållt ett sånt grant tal, han sa: ad han önska ad de unga motte blö lia hederlia människor som föräldrarne så skulle allt gå bra. Den frågande: Ja, ska han blö en sånn so, så blör di nåck bra. På tonvikten hörde man, att man mena motsatsen. Att en präst suttit till middag har jag ej hört, på ett bröllop. Prästen kände sina Pappenheimare.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:259.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenherget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

259

Vid barndop och begrafningar var prästens plats i högsätet, borännen, "sitta ti höjabors". Ingen gjorde då prästen den äran stridig.

Lirkj = dyrk, att dyrka upp ett lås med, ifall man tappat nyckeln. Äfven en person som i ett sällskap, kommer med stickord och söker att få två i sällskapet att bli ovänner. En person, Nils Nilsson, här nära, född omkring 1845 satt alltid i sällskap och kom med stickord mellan tvenne personer och sökte genom diskussionen få dem till ovänner. Han fick alltid heta "lirkjen".

Hur öknamn uppkommer:

Kåsten = Per Kåst var från Kåseberga, Högestad.

Där är fler brogeda hongar än prästens, fårr klockaren har en. =

Om man mistat något och en annan hade en sak liknande. Du har vel tad ed? Högestad. Den som grafvar grafven ti anra faller sel i. do. =Ja, nu har du ruat ris ti din en räuf. do.

Nej, enn får spotta i händerna och taga bättre fatt. do. do. oaktat motgångar, skall man ej tappa modet. Man måste krypa, innan man kan gå.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:260.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

260

Hur är det med dig gamle Arrac? född i Cognac, död i Rom. =
Göteborg 1888. Påven i Rom han hade en hong, han hette som du,
som ja,, men "Vad" hette hans hund. Svar: "Vad". Söfvestad 1875.
Barnsvammel i Högestad 1870 och tidigare. En två, gå på tå,
tre fira, kyssa hongens lira, fem sex, plocka gäss, sju åta,
plocka tocka, ni ti, stafva bli, elfva tolf, leka boll, trettan
fjortan, plocka lorten au skjortan, femtan sextan, kan du lexan,
sjuttan attan, gå po gattan, nitten tjuge, din suge. Hur de
gamle i Högestad räkna 1800. en, to, try, fira, fem, sajs, sju,
åta, ni, ti en hal snes, elleva, tål, sajstan, tjiyve, en å
tjiyve o.s.v. ja har i räckjan sju å tjiyve tjiyf.
tröllefira, fulle fem, fulle sajs, sjull-åta, en hal snes,
tille-tål.
en daler, en plåt, tre daler, fira daler, hal femte daler,
fem daler, hal sjätte daler. 1 banko, allt myntsort i banko.
skilling, rundstycke och stifver.
Sillamanna tog 1850 4 skilling valen för sill.
Skal = tjufaktig anlag för snatteri.
Tjiybet = skal. I äldre tider före enskiftet var det brukligt

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033: 261.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

261

att en och annan girig bonde tjyvbeta sina ögij å en annans äng om natten, ty hade åldermansgillet lagt en vångpantare att om nätterna gå omkring och hålla vakt öfver dylika brott. Första gång blef det en kanna bränvin till åldermansgillet, men vid andra resan höjdes det o.s.v. Om vångapantaren kom till att se dylikt, gällde detta som full bevisning, han blef dömd mot sitt nekande och ingen annan instans kunde man vädja till. Vångapantaren anmälde bonden till åldermannen. Denne tuda i byhornet och nu blef det rättegång i åldermannens bostad. Bönderna fick en sup när de kommo, men ej den brottslige. Åge Vångapantare född omkr. 1805 satt på stackalebänkjen, men på grund af sin plikttrohet fick han gå bort till bordet och få en sup. Den åtalade nekade. Han satt på en sidobänk. Åldermannen: ja nårr Åge har sett det e di nåck. Detta var i Baldringe-torp. Ja, ja får tiståd, men di ska inte hända tiare.

Åldermannen såg mot de myndigaste bönderna vid bordet och sade: Ja, di fårr blö lannan. Sedan gingo de till den brottsliges bostad och drack sig berusade. När de voro redlöst öfver-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:262.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

262

lastade, ansågs kannan vara gen. Vångapantaren var under ålder-
 mansgillets skydd och ve den som bar hand på Åge för anmälan.
 Den som var skal likna man vid en som tjufbeta. Den grubban e
 så tjyfbet. Den pågen e så tjyfbet. Den drängen e så tjyfbet,
 den pigan e så tjyfbet, den mannen e så tjyfbet. Den kvinnan
 e så tjyfbet. Man menade då "skal". Ja, hans föräldrar va
 osse tjyfbeta.

om pojkar =
odgärning

Sor å beblota: om en var misstänkt för ett groft brott. Han sor
 å beblota si for ad han hade inte gjort ed, t.ex. djurplågeri.
 Tjårramigje = då man slaktat en tjur tog man migjen och stack
 en grof ståltråd genom urinröret. Sedan lät man migjen torka.
 Någon hade en sådan hängande i stallet och piska bångstyriga
 hästar med. Då drängarne i äldre tider körde äckje, så voro
 de berusade på hemvägen och ett vilt slagsmål uppstod. Då an-
 vändes denne. För att köra genom Stora Herrestad, var man vid
 dylikt tillfälle beredd på det värsta. Där fanns krog och fyl-
 lesuggor. Kjårramigjen och vigrapisjen har använts flitigt
 å Stora Herrestads gada då äckjeöggjana kom genom der från:

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:263.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: _____ Adress: Stenberget
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

263

Högestad och Baldringe. Ja, många från Högestad våga knappast köra derigenom på kvällen. Spöpålen och afrättningsplatsen i Stora Herrestad afskräckte icke. Tryde sandmark vid svampahuset var för de vägfarande en fasa. De körde från Vidtsköfle till Ystad med bränvin och stockarna kommo handlöst och studsa mot bränvinstunnorna. Tattr. Några bönder använde tjuramigjen när de skulle pryla drängpojkar, som ej hade värn, dock det var ej så allmänt i Sverige som i Danmark. 1880 var det vanligt på Bornholm, mot svenska immigranter.

Hinkjad = försenad. Ja skole vad här fårr, men ja blö hinkjad. Högestad 1870.

Sams = vänner. Nu har di blöd sams igin.

Lava = bygga upp en stengärdesgård. Lava opp sten, lava mad = ansa mad, katten lavar, lava torra kjaflor, lava taged = ansa, lava ti gilles m.fl.

Läggja lav = hjälpas åt t.ex. med hästar. Högestad 1870

do. au = gamla kläder herrskap, do. do.

Lomma = ficka. do.

Läggja po = lägga selarna på hästarna, börja do.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033 : 264**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

264

Vingja-legjan = smädeord. Du e ett riktigt vingja-lehjan = slän-
da = liknande en flygmaskin.

Hams = oreða i tal, garnoreða. Högestad

Trams = do.

Slams = do.

Flams = en konstväfnad. Veberöd.

Krams = likna bakelser. Krims-krams, do.

Grams = huggen i födan.

Hår en ful sjunger med sitt näbb. Högestad.

Di e bra å ha rent brö i possen = ett rent samvete.

Ren reda gjårr såta vänner. Slimminge.

Di e kommed au säckj ingjan di e kommed i posse = äldre berättat
det för yngre. Högestad.

Di e en som tar öl fårr örane. Ah ja did e en so. Högestad 1870.

En fluga gör ingen sommar. do.

En fårr slå två fluårr i en smäll = Uträtta flera
ärneden samtidigt. do.

Han spottar inte i glased begär do.

Sulvent = köttvaror. do.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033 : 265.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: _____ Adress: Stenberget
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

265

Madvent = matvaror

Högestad 1870

Vänta till di blör ud i Trinitaterna = Nu svåvar di men vänta
utåt somaren. Söndagarne hette ju: 20 söndagen efter
Trinitatis o.s.v.

Gåtor : Vart flyga de flesta foglar hän?

Svar: dit näbben pekar.

När sitter kråkan på trästubben?

Svar: när trädet är afhugget.

Nu har han fått betalt för gammal ost. = Man har lyckats häm-
nas lidna oförätter.

De gamla gubbarna på 1870 talet, som voro födda i slutet på
1700 talet och i början på 1800 talet, berättade om sådant
som hörde deras ungdom till och de käraste minnen för dem var
att berätta om följande: Äckje-körslor, till staden för hem-
gårdarne och hur de slogs och körde väjalna på hemvägen, och
körde en au = hvarandra, i gropen att vagnen stjälppte. Berät-
tarna hade alltid varit hjältar i dylika nöjen. En annan skild-
ring om deras ungdom var, hur "fan" alltid blivit lurad och om
"nissen".

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033: 266.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

266

Skildringen om hur bönderna sände sina drängar ut att tjyfbeta sina hästar å annans mark var för dem de käraste minnen. Historier om tjyfbete var både rimliga och orimliga. Somliga voro rena skepparehistorier. Anders Persson i Ruskan i Söfvestad kallad, "Ruskan", berätta för sin hofverdräng om vinterkvällen, då båda lågo i kakelugnsbänken, hur han hade varit med att tjyfbeta hästar om natten å annans äng. född omkr. 1805. Hästarna voro så dresserade att de, när de märkte "argan list", sprungo in på sin egares mark, då någon kom för att intaga dem. En bonde var åtalad inför åldermansgillet för dylikt, ursäktade sig med att det var ej med hans "vid å va", med hans vetenskap. Drängen hade gömt sig, så att den sågo de inte. Och intaga hästen på egarens mark var förbjudet. Bonden lofva inför åldermansgillet i Söfvestad, att icke allenast fästa tjudret i hilleböjeln, utan äfven hilla märren. Men detta hjälpte ej. Om natten slet märren hilla och tjuder i sönder och gick in och tjyfbeta på annans äng. De sökte öfverlista henne, och skulle taga henne vid ett broträd öfver en å. Man lade en å två bjälkar öfver ån som broträd före "intagerne". Då fäste bonden

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:267.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

267

en lassmé = lasstång i hillebygeln, på det att hon ej skulle kunna springa och naturligtvis ej gå öfver broträd. Men "nix", detta hjälpte ej. Märren hade gått öfver broträd och höll på att tjyfbeta. Nu kommo de och skulle taga inden., men oaktat de voro så nära att de kunde ta på lassmén, kom hon dock öfver broträd.

Det var dock endast ett försvinnande fåtal bönder, som voro så "skala" att de tjyfbeta. Då äckjeäggjana körde vajalna, voro äfven dessa hästar listiga.. De satte hufvudet under halsen på motståndarens häst och sprang snett på vägen och vräkte dem i gropen genom denna list. Detta skall vara verkligt.

En liten bit ur en visa från den tiden då ungdomen skulle skifvas ut till kriget:

Modern: ja ska sied som di e,

Per har fåd en fursefe,
Han kan inte vara me i ditta kried.

Korprelen: helsa Käringa-pågen Per,

Om en time ska han vara här,

Å skära hackelse ti våra soldater.

Skriv endast på denna sida!

se sid 262
 skäl = (om på-
 kan skrymning

ACC. N:R **M. 9033:268**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: _____ Adress: Stenberg
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

268

Modern: tror du ja krusar dej fårr du
har fåd lita to omkring din mule.

Korpralen: står för tusan din märr,
Vet du inte vem ja är?

Ja e herr stopparalen vid landets regemente.

Den sjöngs af de gamle 1870, men jag var då så liten att jag
har glömt visan.

Ieka boll. På annat ställe har jag skildrat hur pigor och
drängar (hofveri) lekte boll under den torra årstiden om sön-
dagseftermiddagarna 1840 talet då gudstjänst ej pågick i Höge-
stad (gud nåde dem om de lekte boll under gudstjänst) Då alla
söta voro vid målet No. 1, kunde de sure kasta bollen till bol-
labrännaren. Var han ensam vid målet No. 1, kunde han sticka
i goled, slå bollen i marken, och alla söta blefvo då sura,
och de sure fick intaga de sötes plats nämligen, målet No.1.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:269.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

269

Marsvinsholm.

Bengta Lars Nils i Sletteröd, Slimminge, född 1858, var född i Skårby. Hon tjäna å Marsvinsholm 1875-76, berättar. Vid gården vor trettio två tjenare i kosten. Baron Stjärnblad hade då gården. Friherrinnan Stjernblad var då invalid och satt i en stol, som måste flyttas af andra. En examinerad hushållerska förestod köket. Vilka oerhörda matvaror som gick till årligen gränsar till det otroliga, men är sannt. Jungfrun bruka svärja. Gif tjänarne så mycket kött de vill äta, ty de kan min själ ej äta sig mer än mätta.

På 1870 talet voro herrgårdarna i sitt högsta flor, men något liknande har undertecknad ej hört förr. I oktober slaktades 16 stora svin en stor tjur och ett stort ung kreatur. Detta myckna blef insaltat i stora lårar, som voro så stora, att då pigorna skulle med eneskålla lårarne gingo de uppe i dem. Men allt blef så omsorgsfullt gjort att de hade aldrig något kött med podinga uti. Dessutom slaktades en mängd gäss, änder och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033: 270.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

270

höns, samt "kapunor", kastrerade tuppar. Samt dufvor och vildt. I köket var jungfrun och två pigor ständigt sysselsatta, jämte en kvinna som ständigt satt och skala potatis. Omkring en hektoliter potatis åtgick dagligen. De som åto i folkstugan fingo bröd var fjortonde dag, beräknat efter 2 marker om dagen. De hade hyllor i folkstugan och fingo där förvara sitt bröd. Spislarna voro långa och kökskärlen därefter. Hela kittlar smör åtgick, den ene efter den andre. 8 mjölkpigor hade kosten. För övrigt hjälpte de till med brygd och bak och slakt. Mårtens-afton fingo tjänarne gässtek och en lika fin kvällsmat som julafton. (en mängd får slaktades också.) Många fattiga kvinnor i nejden kommo och fingo af de rikliga matresterna. Många tiggare kom och alla fingo de rikligt.

Hvarje söcken kväll fick tjänarne nykokt korngrynsgröt "i vatten", och om måndagsmiddagen ärter och fläsk. Baron Stjärnblad hade en dotter som blef gift med Baron Bénnet, den som sedan sköt sig. Såsom en jämförelse från den tiden vill jag nämna, att Fru Platen och Kyrkoherde Liljeblad körde ut tiggare, och Grefve Piper å Söfdeborg pryla dem ut och som sitt skydd

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:271.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: div Adress: Stenberget
 Socken: div Berättat av: S. Henningsen
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hade han en stor hund, så att tiggarna måste emottaga rappen
 och söka komma ut så fort som möjligt.

Söfdeborg.

f.d.lantbr. Per Hansson född i Bläntarp 1855 berättar:
 i äldre tider då slottet låg på ön kommo bönderna och skulle
 hämnas på despoten. Han såg dem på afstånd. De voro beväpnade
 med liar och hötjugor. Despoten: vad är det med oxarna i dag,
 jag tycker de ha så långa horn? När han såg de ämnade sig till
 slottet, osa han bränt horn, och lät sadla sin häst och sökte
 undkomma genom att rida öfver sjön. Men detta misslyckades.
 Både despoten och hästen dränkte sig. Sadeln flöt iland der
 den nya prästgården nu är ty kallas backen salsbjersbacken
 och skelettet af despoten flöt i land vid en holme i sjön,
 som sedan fick namnet "rana" efter benranglet. Ja di e bra å ha
 rent brö i sin posse = frid. Å Högstads slott var ett rum,
 som ingen våga gå in uti. Der skulle "värjen", sannolikt
 dvergen, ligga begrafven som byggt slottet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033:272.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: _____ Adress: Stenberget
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

272

Y s t a d.

Hur har namnet Ystad uppstått? Långt borta i historiens dunkel har den första staden varit Kjevengje. Der kunde man nu kjeva ingje, vad man förr måst kjeva ude. Fartygen har varit små så man har kunnat seglat genom Öja och Stora Herrestads mossar till lilla kjevaingje. Herrastan = herrastället, har varit Stora Herrestad, der regeringen hade sitt säte, den som regera öfver Hundrriet = Herrastans rige. = rike. På det att Herrastan och Kjeva-ingje ej skulle bli öfverfallna af sjö-
 röfvare, har man satt en vakt vid Öja, som skulle hålla ett vaksamt ya öfver sjöfarande som ville förbi detta ya. Men slutligen blefvo fartygen större att de kunde ej gå in i så grundt vatten, ty har man Flyttat Kjeva-ingje till Yad. Nu har det ansetts nödvändigt att flytta vakten till öppna sjön, törhända det första yad byggdes å stortorget, nämligen en vaktstuga = alltså till ya-stan = ya-stället. Slutligen har man tyckt att för att lättare kunna emottaga handelsvaror, man börjat bygga

(Fantasi)

En slutgiltig förklaring
 vaktens an-
 namn.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:273.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström

Härad: Adress: Stenberget

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

273

packhus för handelsvarorna. Nu har köpmännen tyckt att för att kunna ha ett öga till sina förråd man då börjat bygga böningshus vid Ya-stan = Ya-stället. Och Ya som kjeva-ingje har förlorat sin betydelse. Handeln har blifvit lifligare och en mängd fiskarekojor har uppförts. Nu har det hetat: vi ska bygga vid Ya-stan, di bor vid ya-stan, och vi ska gå till ya-stan=stället. Öj-sta, har sannolikt har sannolikt varit dess första namn.

J.B-m. den 18-2-1927. Stenberget.

Trelleborg.

Hur har namnet Trelleborg uppkommit? För 1840 var ingen hamn i Trelleborg. De hade slagit pålar ner i sjön och öfver dessa lagt en brädebryggja. Vid denna kunde fiskare lägga till. Nu kom en mängd sillmän somliga kommo körande, andra återigen rullande, ja det berättas af de gamla, att de rullat hela natten och kunde på förmiddagen vara i Veberöd. En mängd rullebörar

Feb 11

(Tide-}
 Slave-} boys

ACC. N:R **M. 9033: 274.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: _____ Adress: Stenberget
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

274

har samlats vid bryggan. Rullebör = danska trillebör. Gå ner
 ti trillebören å se om der e sill i da. Trelleborg är således
 uppkommet af danska ordet trillebör. Och man har kunnat höra
 gamla säga på skämt: ja e fro trillebör.

Falsterbo.

Någon från ön Falster har köpt ett jordagods, Falsterboens
 mark eller hus.

(Rist)

Skanör.

Lika Skånes stora sandrefvel.

(Rist)

Malmö.

Der Malmö ligger har varit en ö, och på denna ö var enligt
 gamlas utsago, ett stort antal stubbamöllor uppsatta. Alltså=
 mölleön. Mäld-ön., Male-ön.

(Feb.)

(Möller = sand)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:275

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: _____ Adress: Stenberget
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

275

Landskrona.

En ädelsten i Kongekronen, på grund af dess starka fästning, som landfästning är det en krona på det värdet.

(Not: Upp-
kallad efter
kongekronan
i Landskrona)

Hälsingborg.

En från Hälsingör har här köpt jordagods och uppfört en borg = Herrgård = Hälsingens borg.

(Fel: Hälsing-
borg; ryktas på
som en del af
det av kungsdöt)

Cimbritsham.

Simris sockens fiskläge.

Simris = myn-
ningen av änn
Simris (Simris-
arslän).

Små grytor har också öron. Att detta är uppdiktat efter praktisk erfarenhet visas deraf att undertecknad som uppföstrats i fattighuset i Högestad hade som barn tillfälle höra de verkligt gamlas berättelser, ty har jag kunnat åt fornminnesforskningen bevara så mycket.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033:276.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

276

Stamma!

Det är bättre stanna i bäcken än i ån. Man bör ej ge sig ut i
för stora vidlyftigheter.

Hvar fogel sjunger med sitt näbb. sannolikt. Man följer sin
lifsåskådning.

Eslöf = korsväg. De gamla kallade en korsväg esset. Ess-löuv=
lua, där löp vägar i alla riktningar. = latinskt S.

När sår bonden lin? Svar: aldrig ty han sår linfrö. Högestad
1870.

Hör= lin. Hörfrö = linfrö.

Flud = grädde, fludakannen = gräddekannen, gräddesnippan do.

Flyda = skumma mjölken. Man använde då en tringj skeda, ty

den var bekvämare att skumma krukorna med. De spis-

näbbade skedarna kom man ej så bra till med. do.

Trö = sticka tråden i nålen. Trö i nålen. do

Spi = kräka. På vårsidan var i torfgrafvarne en sorts

gulgrönt skum = poggespi. do.

Broträ = spång öfver en å. do.

Tudöra får glutta = jollra med dem. do.

Fel!!

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033: 277.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

277

Kagesocker = socker i tunna skifvor. Till att börja med användes endast kagesocker.

Stun = jämra sig i sina plågsamma kval. Lövestad
o. Högestad.
Döja = lida kval, spruckna händer o.s.v. do.

Omssi = girrig.

Ymsa = bytta om linne. Äfven vid bränneri. afstänga.

Där va bode vårpad och postad. jämförligt med en färdig räcka väf. = En som sladdrat och framhållit alla den felandes fel att han får pryl. Man hade ej stuckit under stol med något. do.

De sa varandra = "en an", sanningen = träta. De framhöllo en ans fel. do.

Han går å mulbens = visar sig arg. do.

Ränna = lua = löpa. Hum rännårr i holen å kjör sladder. Di e en räkti rännemårr. do.

Tad si au = fotograferat sig. Han har lad si ta au. I början på 1870 talet Högestad. Ja har allri lad krängt mi au. Anders Komma i Söfvestad 1877, f. omkr. 1816.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033 : 278**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bengström
 Härad: Adress: Stenbarget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

278

Tisdagen för en tjänare att träda i tjänst, var lika fruktad som helgerån. Högestad 1800.

Där e kort pobonged. Blir fort stött.

Högestad 1800

Di e ett truss = arbetsmyra.

do.

Di e en ladhong och di e en ladmärr.

do.

Di e ett stackals-skaf = En som gör narr åt andra, men är själf defekt.

do.

En drängmatsäck i Söfvestad och Högestad 1870 talet och tidigare. Hofveridrängar fingo bättre kost än de hemmavarande, ty man hade svårt för att få hofveridrängar..

Klockan fyra om morgonen skulle de vara vid gården om sommaren och om vintern kl, 5 f.m. Figorna likaså. Drängen hade en kruka mjölk eller drickablanning, en hjörna grofbröd, en ässja tringj för smör eller flott, en elipsformig ässja större för kokt eller stekt fläsk eller stekt sill. De hade matsäcken vanligen i Borrestuan, men voro de långt i marken, skulle de ta masäckjen med sig dit. De som höll bäst ma-säckj hade lättast för att få hofveridrängar. De åto frukost kl, 6 f.m. $\frac{1}{2}$ timme, middag 1 timme, midattan $\frac{1}{2}$ 5 e.m. $\frac{1}{2}$ timme och slutade

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033: 279.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

279

kl 8 e.m., men var det höst eller annan brådska, sålänge lafoden ville hålla dem. Ibland till kl 11 e.m. och gå så till Ramsåsa och vara där igen vid solens uppgång, var liktydigt med 24 timmars arbetsdag. Bönderna körde med tjänarne lika länge. Att 8 timmarsdagen var för dylika afgrundsandar af djäfvulen, ligger i öppen dag.

Men i början på 1800 talet var det ännu värre. Pigorna skulle vara i lan kl 3 f.m. å gå röjt. De skulle vid Högestad bära all gödseln ur ladan med bärebörar. Mäster röjtaren kunde försvåra arbetet, men nu gälde det, att muta denne, genom att gifva honom ur sin matsäck. Ingen våga trotsa, ty pryl och godsförvisning blef följd. Å så sida å frysa i gus hus om söndagarne.

Med detta för ögonen syns det bäst vad skräddare Palm, Axel Danielsson, Branting och Thorson gjort, men de blefvo i början på 1890 talet hädade och smådade. Det hette i Ystads Allehanda, jag tror det var 1892, att de önska Torson dit där pepparn växer eller aldra helst till ett varmare ställe.

Att trälarne blefvo så despotiskt behandlade ansågo både

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9033 : 280.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: _____ Adress: Stenberget
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

280

Regering och Riksdagen var både dem och gudi tackeligt. Kyrkoherde Liljeblad och Fru Platen i Högestad, tyckte att så skulle oxarna drifvas..

En bonde i Kvarnbrodda Jöns Olsson i Veberöd född omkring 1836 var Riksdagsman omkring 1869, han behandla sina tjänare på samma sätt och det sades att 1872 hade han slagit ihjäl en 14 årig tjänstepojke. Så att de egna bönderna behandla sina tjänare inte bättre. De hade nog sina stora majgille, men det var för bondesönernas och döttrarnas skull de gjorde detta. Ett gammalt ordspråk säger: när fan tar sitt lån igen, tar han alltid hög ränta och det tycktes att denne store despot fick till sista droppen dricka in, vad han utsått innan han afled, för något år sedan. Hans egen son kom vid samma ålder i ett tröskvärk och blef invalid och sinnessjuk.

Gåtor:

Fem jungfrur kläddes af och på, men den femte blef aldrig klädd?

Svar: strumpstickning med spudor. Högestad 1870.

Vem är det som bygger den bredaste bron? Svar: isen. Slimminge.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 9033 : 281.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: _____ Adress: Stenberg
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

281

Det går uppför backe och nerför backe,
men bryter aldrig sin nacke? Svar: bäcken. Slimminge.
Litet som ett ägg, räcker dock omkring kyrkovägg. Svar: ett
nystan. Slimminge.
Fyra jungfrur löpa fram, men hinna aldrig upp hvarann? två
alltid före och två efter? Svar vagnshjulen. Slimminge.
Ordspråket: Det är från djäfvulen kommet och skall till helve-
tet gå, uttalades ofta i Stora Herrestad och Högestad. De syf-
tade då på Kommerserådet Lundgren som stulit engelska eskaderns
kassa och mördat sin kusk. Han torde ej ligga i en säng som
stod på golvet, utan sängen måste hänga o loftet, ty en svart-
lurvig hund låg hvarje natt under sängen. Allmogen trodde hun-
den var "fan", men det har nog varit hans egen hund för att
freda honom för hämnare. Alla Konsul Lundgrens barn blefvo ut-
fattiga. Had so brydår, får gris betala. De gamla i Stora
Herrestad berätta 1895, att Konsul Lundgren gjorde ofta stora
gästabåd. Trettio karitter höllo på gården. Ingen kunde göra
sådana gästabåd som Konsul Lundgren. Han kunde vända två styf-
ver i en. Om Konsulns barn: äpplet faller ej långt från trädet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033 : 282.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

282

De blefvo alla utfattiga. De gamla i Stora Herrestad omtala Konsul Lundgrens hemgift och titel. Han var ej konsul men fick titeln för sina stora gästabåd. han fick i hemgift af Kommerse-rådet Lundgren Stora Herrestad, Stora Herrestad Nygård, Robertsdal, Jennyhill sannolikt namn efter Konsulinnan Lundgren, Karlsfällt, Fredriksberg, hälftva Ystad och 30 skepp i sjön. Konsulinnan fick bordsilver för 60000 kr. Vid Konsulns död var allt skuldsatt upp öfver skorstenspiporna. En summa å 300000 kronor hade han reserverat åt henne, men sönerne Carl Victor och Carl Martin, ombesörjde att de snart blefvo spridda.

Det är bättre att gifva en hund en bit bröd än att slåss med honom. = äfven om man förlorar något, är det bättre att jämka sig. Carl Fredrik Victor Lundgren var oformligt tjock och hög och förblef ogift. Han afled vid sextio års ålder på Rügen i Deutschland. Hans käraste nöje var att spela vira. Han var ej i kostallet mer än en gång årlige 195-96. Han spelvänner i hemmet voro Lasarettsläkare Doktor Eliasson, Postmästare Gejer, Borgmästare Pettersson, och en förfallen Ryttmästare namnet glömt. Båd Bröderna Lundgren voro säkra stamkunder å

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:283.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

283

Hotél du Sud. Det hände ofta att storpamparne under kortspelet fingo på öronen af Carl Victor, att de drogo en lättnadens suck då han 1896 måste spänna ifrån i Stora Herrestad. Han hade af Konsul Lundgren fått en bolstervagn i leksak från pojkåren. Denne spända han en grå hingst för och körde en gång om året ut på vägarna och besåg marken, men gick ej af bagen. Vagnen kallades "skallerormen". Såg han en arbetare rätta ryggen sade han till Inspektoren: kör bort djäfvulen genast. Ingen våga säga ord emot denne enväldige pamp. Inspektoren: gå hem genast men du kan komma igen i morgon. Arbetaren gick och kom igen. Denne brydde sig ej om gamla trotjänare. En hade tjänat statkarl där i 49 år och var 1895 omkring 78 år gammal, men han och hans kvinna fingo ej 78 öre.

Grönt malt på loftet = barn.

Prosten Herrström i Söfde förebrådde en fattig kvinna i Bläntarp för det hon ej höll efter flickan som gick och läste, för det hon ej kunde sina läxor. Kvinnan: Herr Kyrkoherden har själv grönt malt på loftet. Prosten: vad menas med grönt malt. Kvinnan: Herr Kyrkoherden har också barn. Kyrkoherden teg.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:284**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

284

En brån i näsan = om en bad en höfligt om hjälp och denne genom råa ord avvisar en = fräck och otillgänglig. Ba du en om å hjälpa dig? Ja, men di va som en hade böd om en brån i näsan.

Klå = Skabb = en hudsjukdom som härja väldeliga i Högestad, Borrie m.fl. socknar 1869 och tidigare. Man smälte svinflott och svålblomma = svavel? och kvicksilfver till en salfva och beströk hela kroppen med vid en varm ugn. Att söka läkaren kom ej i fråga. Att en gång tvätta deras syndiga lekamen ansågs lika syndigt som då de omkring 1878 satte i kakelugn i Stora Herrestads kyrka. Jusses! sätter di in kacklomma i gus hus osse. Uttalat af tvenne kvinnor i Högestad 1878.

Hinkjad = försummad.

Högestad 1870

Koringa bär = björnbär.

do.

Hingbär = hallom

do.

jorbär = smultron.

do.

risbär = vinbär (rips)

do.

stickelbär = krusbär.

do.

Kjörneslån = slånträd.

do.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033 : 285

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

285

Bylljenabär = blåbär? Högestad 1870

Kjydenn = hagtornsbär. do.

Galenbär = vackra likt slån, den som åt af dessa blef galen.
Högestad.

Den som e skiden tar si ti ännan.

Kvinnan A. Vet du "B" gol på mig ida å så ad vi får rtalad en.

B. den som e skiden, tar si ti ännen. Högestad 1870.

Had jårr du om dan? till en småbrukare.

ah ja barra går å slår röuf i röuf. Efverlöf.äfven Högestad.

Högmod går före fall.

Kje = ledsen. af danska ordet "ked". Högestad.

Kresenpifva. En som kan ej äta vad slags mat som helst. Göte-

borg = greten. af engelska ordet cressig? (sunt knack!)

Nårr gluttana får stefar, får di snart stemor. Högestad, Söf-
vestad, 1870.

Hacke-britt = en tre tum tjock bakplanka, med rektangelform

1 alns längd, 3/4 aln bred, och med ribbor om-

kring de tre öfversidorna. Med detta som underlag

lade man kött på detta och hacka med en handyxa,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033 : 286.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

286

deraf namnet.

hacke-pulsa = lefverkorf. Man hade då inga köttkvarnar.

Högestad m.fl.

Vantröfling = en som är onormalt utvecklad. do.

Lannaskarn = smådeord = spöke. do.

Besvärskje Bolla = en kvinna som man högg högra handen af och
halshögg i Herrestad omkring 1840.

När en talar om fan är han i fårrstun. Högestad.

När en talar om döulen, så sidårr han i göulen. Bläntarp.

En jude kom in på ett bondställe och låna hus. Judarna ville
ju ej äta fläsk, men juden var hungrig och kvinnan hade kokt
ärtasö. Kvinnan: vill ni sua ärtasö. Ärtsoppan var kokt på
fläsk. God välsigne goa ärter sade juden om morgonen, men di
har gåd på lakanet i natt. Per Hansson f. 1855 i Bläntarp.

Hvad som talas det glömmes,

Hvad som skrifves det gömmes. = Då det gäller penningaffärer
är det bäst att taga skriftligt på det att tvist ej skall
uppstå.

Högestad m.fl.

Oälia = ärelösa, t.ex. rackaren. do.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:287.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

287

Många edelia. En stor skara människor t.ex. en fattig pojke
ville studera. Du får gå fattivajen. Här e många edelia som
fått hjälp på detta sätt. Högestad m.fl.

Gjort = hönsen har gjort = värpt. do.

pågen har gjort i böjsorna. do.

Han läggjarr sten på börda = despot do.

Gafvestocken. ja ska sätt di i gavestocken om du tar urtor
i haven. skrämna barn. do.

Examensprofskrift i början på 1870 talet i Högestad. Endast
ett blad:

Profskrift till examen
vid Högestads folkskola
vårterminen 1874.

Jacob Fehrsson.

Detta var allt. Ett barn = ett blad. Men det var ju också till-
räckligt, ty här ses ju skrifvarens stil.

På folkhögskolan i Skurup 1892.

Sådan är min stil vid början af en skrifkurs.

Sådan är min stil vid slutet af en skrifkurs.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:288.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

288

Skämt = en piga till en 18 års pojke för 55 år sedan: du ligg-
jårr i prosess med gässen, du vid inte om di ska blö dun elle
fjär = skägget. Högestad m.fl.

Klöfver fem = fingrarne. I brist på fåleknif, du får ta me
klöfver fem.

Panntofflekaga = 1870 och tidigare hade man ofta pantofflekaga.
Man älte rågmjöl i varm potatisgröt och lät den stå en timma
inlindad i trasor, för att värmen skulle bli kvar. En jäsning
uppstod att degen blef söt. Sedan fylla man ett pannejern =
stekpanna af koppar, och satte den öfver sakta eld. När där
blef skraf, undertill lade man en träbotten öfver och vände den.
När där så blö skraf på äfven denna sida var kakan färdig. Den
räckte till åtta man. Ibland till midattan fick man en skifva
bröd och ett stycke panttofflekaga och en liten bit kött. Då
Drängar och pigor hade logille fingo de en sådan mad till
nattamad om stället va bra som hyste gilledeltagarne, men
några skyvor bröd och brännvinsflaskan stod på bordet hela ti-
den.. Två föregångsdrängar sutto vid borännen och skötte flask
så att brännvinet rann från den ena borännen till den andra.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9033 : 289.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

289

Redlöst öfverlastade. Detta var i Söfvestad 1878 och tidigare. I Veberöd var mera ordning med flaskan. Ett sådant gille vara hela natten. Moårr gick ud å la si i baghused, å far la si mä klärna po, po sängen, men gick upp och tog en supp då och då när drängarne kalla po far. Detta kallades välkommande, som en ny dräng skulle ge, ty strejka han fick han varma servetter när de möttes i hofverigåren. De som skolka från tocket var lika förföljda som strejkbrytare i våra dagar. Vid detta tillfället 1878 dansa de i stugan. Iergolfvet blef så upparbetat med fuktiga skor, att det såg formligen ut som en lerälta. Drängar och pigor hade skided om natten po hela gåren, så när dagsljuset kom kunde man rent bli rädd. Anders Kommas voro despoter mot tjänare, men gaf dem mat under gillet för att bli ansedda som ett bra ställe. Drängpojkar 16-17 år som ej voro vana vid brännvin, fick under en timma tre supar och blefvo genast redlöst öfverlastade, och gick ud i drängjahused å la si ti morgonen. Vid fyratiden sluta gillet, men någon blef längre till kl 6 f.m.. Dessa gillan voro ovärdiga kulturfolk.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:290.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
Härad: Adress: Stenberget
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

290

Humor = I våra dagar saknas inte humor i tidningarne, men då folk ej hade tidningar, hade de dock likväl humoristiska talesätt som visas af följande: I Skårby, Marsvinsholms socken finnes följande namn på hemman.:

Mickelborg och Katten,
Blacken och Klöfven,
Kusan och röufven.

Åellan kusan och röufven var en äng, det hette om denna: att man kunde hösta 12 lass hö mellan kusan och röufven.

Ugglan = här kommer uglan.

Fulie = " fulen.

Sudaretorp = " sudaren.

Duvarp = " duan /i Sövde, Färs hd/

Slugarp = " slugen.

Snöftarp = " snöaten.

Bottenbjersbacken, der blef Mårten Vram halshuggen. Berättad af Per Hansson född i Bläntarp 1855.

Hans Pers Kvinna i Slätteröd, Slimminge född omkr. 1890 berättar: min svåger var från Sövde. Han har talat om, att fyra

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9033:291

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

291

bröllopsskjutsar skulle köra öfver kvesänket mellan Snogeholm och Asmåsa, der man lagat vägen med spånor, och körde ner i kvesänket och omkom. De spika ihop rängor och med tillhjälp af dessa skulle de leta sig fram der de omkomne kunde befinna sig, men man fann dem aldrig, ty de hade sjunkit så djupt, att man ej kunde nå dem. Jag har tidigare omtalat att en dräng i Baldringe 1876 berätta, att två studa hade dränkt sig i Ellesta sjö och kommit ner till en flod och följt med denna under kvesänket ut i snogeholms sjö och flutit upp vid Asmåsa. Att inte bröllopsskjutsarna gjort studarna sällskap är besynnerligt, ty studarna skulle passera förbi bröllopgästerna. men törhända studahistorien är äldre än bröllopsskjutsarna och att floden då afstannat, så att bröllopgästerna fingo vila i ro der de sjönko.

Man kan inte fordra talj af en träbock= En person som upp-
träder ohyfsat. St. Herrestad.

Om föregående humor. En person flytta från Kattarp till röuf-
ven. Här kommer kattaröufven.

Ivan Johansson född i Bläntarp 1842, lefver ännu. Min moster

(Sj. intelligenz
av en dödsman)

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9033:292.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

292

har bott många år i röufven.

Gällbongen = skuldsatt.

100 riksdaler riksgäld = riksmünt. man gjorde det förbehåll
 i reverser och köpebref att penningarna skulle erläggas i riks-
 gäld. af tyska ordet "geld" = penningar. 1800 satte man ej
 penningar i bank, utan lånte dem bort till annan person. re-
 vers togs ej, då ingen kunde skriva, utan penningarna lämnades
 i två vittnes närvaro och man gjorde ett kors i almanackan för
 att erinra sig datum. Hedersord hölls heliga, men det fanns
 dock bedragare, för sådana hade man gällstuan. = fängelse. på
 borgenärs bekostnad.

Inf. av d. = göra.

Di e så gällbongna så di får nåck ge opp. Han døy rent po
 dåmm. ruinerade dem. Ja drar inte au mi fårr än ja läggjer mi=
 Jag lämnar ej mina egodelar förr än jag dör. Hedersord hölls
 ej heligare då än nu. Patron Liedholm på Baldringe gård
 född omkring 1820 hade en son Vilhelm Liedholm denne blef för-
 älskad i mejerskan. Detta fick Patro reda på. Han dref henne
 från platsen på 1870 talet. Hon hade gått och tvättat linne.
 Hon fick ej ens stanna tills det blef torrt, utan måste ge sig

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:293.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenberget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

293

i väg utan lön. Slafstadgan fanns, men tjänare kunde intet ut-
 rätta på grund af fattigdom. 1882 hade Vilhelm Liedholm
 Frörums gård i Fogeltofta under Kronovall. Hushållerskan en
 styckjunkaredotter blef förälskad i en dräng Anders Svensson
 från Greflunda. Då de märkte att de blifvit upptäckta, rymde
 de om natten. För att kunna hudflänga tjänare hade de alltid
 två stora drabanter som landtbrukschefer, de deltog ej i ar-
 betet, af högre rumpa. Då en baron Christian Gyllenkrook och
 en som hette Vogel. Vilh. Liedholm en liten spenslig knallhatt.
 Patron Liedholm från Baldringe kom dit omkr. den 28 oktober
 samma år. De kallade drängen upp på kontoret och pryglade honom
 och dref honom från platsen utan lön. Samma år på sommaren
 hade en kökspiga som mjölka 20 kor och deltog för öfrigt i
 köksgöromål gått till dans i Kronovallskog omkring en mil.
 Hushållerskan anmälde henne för Inspektör Vilh. Liedholm, han
 lät ej kalla sig patron, att pigan gått till dans. Vilhelm
 Liedholm körde bort pigan utan lön. Man bör väl ej undras öfver
 att dylika tyranner höll legostadgan innerligt kär. Spens
 kommer ibland för spottarens dörr. Här besannas ordspråket:

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033:294

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: Adress: Stenherget
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

294.

Herre på Herre och hund på hund. Fogeltofta. 1892 gick Vilhelm Liedholm till Grefven å Kronovall, V. var mäkta rik, och begärde mindre arrende, i enligheten med kontraktet. Grefven: låt mig se kontraktet. Sedan V. lämnat kontraktet sade Grefven: Adjö, med dig.

Sedan köpte han en stor gård i Kalmar. Fädrens hembygd. De fråga vad gården skulle kosta. Egaren: den kostar 120000 kronor, det har jag själf gifvit. Egaren begärde en större penningsumma genast, och höga böter på den som ändra sig. Sedan de underskrifvit köpebrevet befanns det att egaren endast gett 60200 kr. Då blef den gamle Liedholm så galen, att han blef sjuk och dö. Den unge V. Liedholm trodde att han kunde vara lika stor despot i Kalmar län som i Fogeltofta, men detta klicka, han måste sälja gården, men fick en plats som Domänintendent i Kalmar Revir. Törhända den kosta honom 60000 kr. Han hade en bror, jag tror han blef fattig i Hälsingborg och sköt sig. Den gamle blodsugarens penningar gick all verldens väg. Liedberg på Eriksdal och Liedholm på Baldringe voro de största despoter undertecknad känner.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9033 : 295

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: _____ Adress: Stenberget
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

295

Hade mejerskan pigan och drängen gått olofligt ur tjänsten, hade despoten hetsat länsmannen på dem och kastat dem i fängelse, men dylikt såg ingen länsman, icke ens en af de namnkunnige riksdagsmannen och de store högdjuren i Regeringen såg ju inte mindre djur än elefanter.

En liten gnista kan göra en stor eld.= Ett sårande ord kan åstadkomma stor ovänskap. Högestad 1870.

Man skall smida medan järnet är varmt. Derfor har smeden tänger för han skall ej bränna sig.

Hon gick på så jag fick ingen syl i vädret. Jag fick inte vatten på en syl = man vänta bjudning men fick ingen. Högestad 1870.

Det han gifver bort måtte fan gå bak efter och plocka upp.

Högestad.

Han knyter handen hårt, obarmhertig Do.

Han e fårr släpphänd, Barmhertig. Do.

Jag förhådde mig = på en marknad Do.

Tag först och räkna sedan = Dina förslag kan bli grusade. Do.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 9033:296.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jacob Bergström
 Härad: _____ Adress: Stenberget
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1926-27 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

296

Skära halsen af sig. En barnlek i Högestad 1870. Man tog två strumpband och lade varje band dubbelt, sedan stack man den ena öglan in i den andra och tog ändarne fram på bröstet. Sedan lade man först ena ändan åt venster och tog en ända från vänster och lades åt höger. Andra ändan åt vänster och venstra ändan åt höger. Banden korsade varandra framtill. Sedan tog man venstra två ändar i vänstra handen och högra 2 i högra. och drog. Banden voro då ihopkopplade, så att det såg ut som de gått mitt genom halsen.

I Baldringe kom undertecknad i sällskap med en annan piga jag upphann 1876.. Vi rötte en drängpojke. Drängpojken: jasanya du kommer i sällskap med din fästman. Pigan: Di skole vara döllet ella. Rudor ut, sa glasmästaren. Högestad. Di va fan sa Filén, när han titta i kikarn och blekna. Göteborg 1884.

En dräng hos kyrkoherde Levan i Knästorp Nils Olsson berättade följande historia 1898. En präst hade varit på kalas i socknens annex. Men det bar sig så att i annexkyrkan skulle mässan den gången vara först. Gästerna jublade och pokulerade och de

Skriv endast på denna sida!